

DR. MEZEI KITTI* –
DR. TÓTH DÁVID**

Információs bűncselekmények

I. Bevezetés

Az információtechnológia rohamos fejlődése jelentős változásokat hozott az emberek életében. Az új eszközök – számítógépek, okostelefonok, tabletek, bankkártyák stb. – új életviszonyokat hoznak létre, melyek megkönnyítik és kényelmesebbé teszik mindennapjainkat. Ugyanakkor a technika fejlődésének árnyoldalai is vannak, új veszélyeket hordoznak magukban, és új bűncselekmények jelenhetnek meg.

A tanulmány célja az alábbi relatíve újabb, információs rendszer felhasználásával elkövetett bűncselekmények elemzése:

- Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása (Btk. 392. §);
- Készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés (Btk. 393. §);
- Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése (Btk. 394. §);
- Információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás (Btk. 375. §).

II. Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása

A bűncselekmény jogi tárgya a készpénz-kímélő fizetési eszközökkel bonyolított gazdasági, pénzügyi forgalom biztonsága és zavartalansága.¹ Nemcsak a bankszámla-jogosultakat, hanem a forgalom lebonyolítást végző pénzügyintézetek és más gazdasági szereplők érdekeit is védi.² Elektronikus készpénz-helyet-

tesítő fizetési eszközök esetében a jogi tárgy ket-tős, ez esetben az elektronikus adatfeldolgozó- és átviteli rendszerek biztonsága is jogvédelett érték-ként jelenik meg.³

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz, mely lehet papír alapú vagy elektronikus. Az új Btk. értelmező rendelkezés 459. § (1) 19–20. pontja tartalmazza mindkét fajta készpénz-helyettesítő fizetési eszköz fogalmát, miszerint:

„Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a hitelintézetekről szóló törvényben meghatározott készpénz-helyettesítő fizetési eszköz és a forgatható utalvány, a kincstári kártya, az utazási csekk, a kifizetőt terhelő adó mellett vagy adómentesen adható, korlátozott körű áruk vagy szolgáltatások ellenértékének kiegyenlítése céljából törvény alapján kibocsátott utalvány és a váltó, feltéve, hogy kivitelezése, kódolása vagy a rajta lévő aláírás folytán a másolás, a meghamisítás vagy a jogosulatlan felhasználás ellen védett.”

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény idevágó⁴ rendelkezése szerint készpénz-helyettesítő fizetési eszköz:

- a csekk,
- az elektronikus pénz,
- a pénzforgalmi szolgáltató és az ügyfél közötti keretszerződésben meghatározott olyan személyre szabott dolog vagy eljárás, amely lehetővé teszi az ügyfél számára a fizetési megbízás megtételét.

Az értelmező rendelkezésnek megfelelően ide tartozik a bankkártya, hitelkártya, az Erzsébet-utalvány, a Széchenyi Pihenő Kártya, az utazási (vagy közismer-tebb nevén üdülési) és más fizetési csekkek, valamint a váltó.⁵

„Elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a hitelintézetekről szóló törvényben meghatározott készpénz-helyettesítő fizetési eszköz mellett a kincstári kártya és a személyi jövedelemadóról szóló törvény felhatalmazása alapján kiadott elektronikus utalvány, feltéve, hogy ezek információs rendszer útján kerülnek felhasználásra.”

Erre a legjobb példák az interneten bankkártyával történő fizetések.

A törvény kimondja, hogy a külföldön kibocsátott

* PhD-hallgató, PTE ÁJK

** PhD-hallgató, PTE ÁJK

¹ Ettől részben eltér Gula József véleménye. Lásd bővebben: Gula József: A pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Horváth Tibor – Lévay Miklós (szerk.): Magyar Büntetőjog Különös Rész. Wolters Kluwer Kft. Budapest, 2013. 592. o.

² Polt Péter: Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények.

In: Blaskó – Hautzinger – Madai – Pallagi – Polt – Schubauer: Büntetőjog, Különös rész II. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013. 288. o.

³ Nagy Zoltán: Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (szerk.): Magyar Büntetőjog Különös rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2014. 500. o.

⁴ 2013. évi CCXXXVII. 6. § (1) 55. pontja

⁵ Nagy: i. m. 500. o.

készpénz-helyettesítő, illetve elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a belföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel azonos védelemben részesül.

A törvényi tényállás három *elkövetési magatartást* tartalmaz, és mindhárom felhasználás célzatával követhető el:

- készpénz-helyettesítő fizetési eszköz meghamisítása,
- hamis készpénz-helyettesítő fizetési eszköz készítése,
- az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adatok vagy az ahhoz kapcsolódó biztonsági elemek technikai eszközzel történő rögzítése.⁶

A tanulmány célját követve most csak a harmadik elkövetési magatartást elemzem részletesebben. Az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adatok vagy az ahhoz kapcsolódó biztonsági elemek *technikai eszközzel történő rögzítése* számos módon történhet a gyakorlatban, erre példák:

- *ATM visszaélések.* Egyre gyakoribb jelenség, hogy bank-automatákra a bűnelkövetők ún. *skimmer* (adatrögzítő miniatűr) eszközöket telepítenek. Egyre többféle skimmer eszközzel találkozhatunk: pl.: 3D nyomtatóval készített billentyűzet, hamis ATM nyílások, billentyűzetre néző webkamerák stb. A bűnelkövetők célja a gyanútlan ATM felhasználók bankkártya adatainak megszerzése.
- Amennyiben sikeresen megszerezték az adataikat, *klónkártyákat* készíthetnek és visszaélhetnek velük.
- *Rádiófrekvenciás jelek rögzítése.* Új és kényelmes fizetési megoldást jelentenek a Paypass kártyával történő fizetés, ahol már az is elegendő, ha a kártyát odatartjuk POS terminálhoz, és a két eszköz rádiófrekvenciás jelek útján kommunikálnak egymással. A bűnelkövetők ezeket a rádiófrekvenciás jeleket képesek rögzíteni újabb skimmer eszközökkel. Az ilyen módon szerzett adatokkal vagy az interneten vásárolnak, vagy pedig a paypass kártyát zsebtolvajokkal lopatják el.⁷
- Az interneten keresztül történő fizetés esetén minden bankkártya adatot meg kell adni (a kártyán szereplő név, kártyaszám, lejárat, biztonsági kód) így a kiberbűnözők is igyekeznek megszerezni ezeket az adatokat a hálózaton átmenő adatok kifürkészésével, célzott szerverek feltörésével.⁸

Látható, hogy nagyon könnyű a bűncselekmény áldozatává válni, ezért néhány bűnmegelőzési javaslatot szeretnénk élni:

- Lehetőség szerint mindig ugyanannál a megszo-

kott vagy ismert típusú bank-automatánál vegyünk fel készpénzt.

- Biztonságosabb, ha olyan bank-automatát veszünk igénybe, amelyik épületben vagy banki előtérben található.
- Ha a készülék váratlan és indokolatlan „hibajelenséget” produkál a bank-automata megadott telefonszámon üzemeltetővel, a bankkal, a rendőrséggel lépünk kapcsolatba!
- Hibajelenség esetén óvakodni kell az idegen látzólag jó szándékú segítőkész emberektől, a bankkártyát, illetve a PIN kódot átadni még véletlenül sem szabad, kizárólag pénzügyi dolgozótól szabad elfogadni segítséget.

- A tranzakcióról kiadott bizonylatot tegyük el!

A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése önálló tényállásban került szabályozásra. bűncselekmény előrehozott büntetőjogi védelmet jelent, mivel a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának büntetendő az előkészülete, de az előkészület célzat nélkül nem állapítható meg. Ez a bűncselekmény célzat nélkül is megállapítható.⁹

Elkövetési magatartások a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításához szükséges anyagok, eszközök, számítástechnikai programok

- készítése,
 - megszerzése,
 - tartása,
 - átadása,
 - forgalomba hozatala,
 - az ország területére import, export, tranzit.
- Példa lehet, ha valaki skimmer eszközöket árul.

III. Készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés

A bűncselekmény *jogi és elkövetési tárgya* megegyezik az előbbieken leírtakkal. E tényállás azonban elsősorban a bankszámla-tulajdonosok érdekeit védi. A lejárt érvényességű bankkártya nem lehet elkövetési tárgya a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés bűncselekményének.¹⁰

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai*: a jogtalan elvétel vagy a megszerzés, illetve a b) pont esetében átadás, országba behozatal, ország területéről kivitel vagy átszállítás. A megszerzés viszonylag hosszabb ideig tartó visszaélésszerű cselekmény. A korábbi bírói gyakorlatban a személyes holmikat tartalmazó táskák, pénztárcák elvétele esetén a közokirattal visszaéléshez hasonlóan a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést eshetőleg szándékkal megvalósítottak tekintették. Nem lehetett azonban a terheltségre irányuló eshetőleg szándékára megalapozottan következtetni akkor, ha a más cselek-

⁶ Gál István László: Pénz és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Polt Péter (szerk.): Új Btk. Kommentár. 7. kötet, Különös rész. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyvkiadó. Budapest, 2013. 218. o.

⁷ Nagy: i. m. 501–502. o.

⁸ Nagy: i. m. 502. o.

⁹ Gál: i. m. 2013. 223. o.

¹⁰ BH 2009.349.

ménnyel együtt megszerzett készpénz-helyettesítő fizetési eszközöket, közokiratokat nyomban eldobta. A jogalkotó az „elvétele” elkövetési magatartásának törvénybe iktatásával az ilyen esetekre nézve egyértelművé tette a felelősséget. Az új rendelkezést a 2012. évi CCXXIII. törvény iktatta be az akkor még nem hatályos Btk. szövegébe.¹¹ A készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adat vagy biztonsági elem megszerzésére példa a kártyán tárolt PIN-kód elektronikus eszközzel történő kifürkészése.¹²

A megszerzésnek fontos kritériuma, hogy jogtalan legyen, mert ha az elkövetési magatartás tanúsítására jogszabály engedélye vagy az erre jogosult felhatalmazás alapján kerül sor, a bűncselekmény az esetben sem valósul meg, ha a tulajdonos akarata nem érvényesül. Ilyen eset lehet, ha az ATM a bankkártyát a PIN kód háromszori eredménytelen beütését követően bevonja.¹³

A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés ún. *magatartási (immaterális) bűncselekménynek* minősül, a tényállás eredményt már nem értékeli, ami nívum a korábbi szabályozáshoz képest. Amennyiben az elkövetési magatartással okozati összefüggésben kárt is okoznak, akkor nem ezt a bűncselekményt, hanem a Btk. 375. § (5) bekezdésében szabályozott információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás állapítható meg. A súlyosabb vagyoni bűncselekmény az enyhébb megítélésű készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés bűncselekményét is magában foglalja (konzumálja).¹⁴

A bűncselekmény *alánya* bárki lehet. Kivételt képez a 393. § (1) bekezdés a) pontja, mely értelmezés alapján készpénz-helyettesítő fizetési eszköz kizárólagos tulajdonosa nem lehet a bűncselekmény alánya.

Bűnösséget tekintve, a bűncselekmény elkövethető *egyenes, illetve eshetőleges szándékkal is*. Gondatlan alakzata nincs.

A törvény az „egy vagy több” megfogalmazással *törvényi egységet* hozott létre, vagyis a bűncselekmény a készpénz-helyettesítő fizetési eszközök számától függetlenül egyrendbelinek minősül. A bűncselekmény rendbelisége a sértettek (készpénz-helyettesítő fizetési eszköz tulajdonosok) számához igazodik. Mindaddig azonban, amíg az elkövető azonos bankszámlaszereződés keretei közötti felhasználás céljából szerez meg stb. több készpénz-helyettesítő fizetési eszközt, cselekménye – a konkrét magatartások függvényében – a természetes vagy a folytatólagos egység keretei között értékelendő. Így például az azonos csekkyszerződésen alapuló, tehát ugyanazon számlakövetelés

címzettjét érintő több hamis, hamisított vagy lopott csekk rövid időközönként történő kibocsátását – amennyiben a folytatólagosság egyéb törvényi feltételei is fennállnak – folytatólagos egységként értékeli a bírósági joggyakorlat.¹⁵

A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés *lex specialisnak* minősül a Btk. 346. § (3) bekezdésében szabályozott magánokiratra elkövetett visszaéléshez képest, így azzal valószínűségi anyagi halmazatban nem állhat.¹⁶

A visszaélések megelőzésére Nagy Zoltán a következőket javasolja:

- Fokozottabban vigyázzunk értékeinkre.
- Ne tartsuk együtt bankkártyánkat személyi iratainkkal.
- Ellenőrizzük, hogy az ATM-en nincs-e valamilyen ragacsos vagy zsíros anyag.
- Ne tartsuk a bankkártyát, és a PIN-kódot egy helyen!¹⁷

IV. Információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás

Az új Btk. -ban a vagyoni bűncselekmények között került bevezetésre a 375. §-ban, indokolása szerint azért, mert az információs rendszer felhasználásával elkövetett, kárt okozó csalások elsősorban vagyoni érdekeket sértő cselekmények, továbbá ezek a csalás-szerű magatartások, azért kerültek a csalástól eltérő önálló tényállásba, mert hiányzik belőlük a klasszikus értelemben vett tévedésben ejtés vagy tévedésben tartás. Ez az eddigi szabályozásoktól eltér, mert kezdetben a csalás keretei között kezelték,¹⁸ majd a korábbi Btk.-ban az 1994. évi módosítás révén pedig számítógépes csalás néven jelent meg. Később a 2001. évi módosítással a gazdasági bűncselekmények között egyrészt a számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény egyik eseteként került szabályozásra, másrészt mint készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés. Az uniós szintű szabályozás meghatározó a magyar szabályozásra nézve, ezért a releváns egyezményeket kiemelném. A 2001-es évben Magyarország csatlakozott az Európai Tanács által elfogadott számítástechnikai bűnözésről szóló egyezményhez (Cyber Crime Egyezmény).¹⁹ Továbbá hatással volt a

¹¹ Karsai Krisztina: Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Complex Kiadó, Budapest, 2013. 826. o.

¹² Karsai Krisztina: Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Karsai – Szomora – Vida: Anyagi büntetőjog különös rész II. Iurisperitus Bt. Szeged, 2013. 250. o.

¹³ Molnár: i. m. 2012. 678. o.

¹⁴ Molnár Gábor: Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Kónya István (szerk.) Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára. 3. kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2013. 1493. o.

¹⁵ Gál István László: Pénz és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Polt Péter (szerk.): Új Btk. Kommentár. Frissítés az első kiadáshoz. Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó. Budapest, 2014. 379. o.

¹⁶ Molnár: i. m. 2013. 1494. o.

¹⁷ Nagy Zoltán: Bűncselekmények számítógépes környezetben. Ad Librum, Budapest, 2009. 174. o.

¹⁸ Pallagi Anikó: A vagyoni bűncselekmények. In: Blaskó – Hautzinger – Madai – Pallagi – Polt – Schubauer: Büntetőjog – Különös Rész II.; Rejtjel Kiadó. Budapest–Debrecen, 2013. 200. o.

¹⁹ Az Európa Tanács 2001. november 23-án, Budapesten elfogadta a Cyber Crime Egyezményt.

szabályozásra az információs rendszerek elleni támadásokról szóló 2005/222/IB tanácsi kerethatározat illetve ezt a kerethatározatot felváltó új 2013/40/EU irányelve az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.²⁰

Az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásnak az új Btk. szerinti elemzésére kitérve, a bűncselekmény *védett jogi tárgya* a vagyoni viszonyok, az információs rendszerek, a készpénzkímélő fizetés zavartalan működéséhez fűződő érdek.²¹

Mivel a deliktum két tényállást tartalmaz, így két *elkövetési tárgya* is van, amelyek közül az egyik az információs rendszer²², amely nem önmagában, hanem az információs rendszer adatán, programján keresztül lesz elkövetési tárgy, illetve a másik a hamis, hamisított illetve jogosulatlanul megszerzett elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz (a külföldön kibocsátott eszköz is azonos védelemben részesül).²³

A *passzív alanya* nemcsak természetes, hanem jogi személy is lehet. A bűncselekmény sértettje az, akinél a kár keletkezik.²⁴

Először a *károkozó adatvisszaélés alakzat elkövetési magatartásaira* térnek ki, amit a 375. § (1) bekezdése szabályoz, és amely szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett információs rendszerbe adatot bevisz, az abban kezelt adatot megváltoztatja, törli, vagy hozzáférhetetlenné teszi, illetve egyéb művelet végzésével az információs rendszer működését befolyásolja, azt büntetni rendeli.²⁵ Az *adatbevitel* valamely tény, információ vagy program feltöltését jelenti az információs rendszerbe,²⁶ amely történhet offline üzemmódban (pl. billentyűs begépeléssel, adathordozóról, külső merevlemezzel stb.) vagy online üzemmódban is (pl. hacking útján). A kezelt adat *megváltoztatása* a rendszerben meglévő adat tartalmának a módosítását jelenti, ami többféle módon valósulhat meg (pl. adatok kiegészítése, részleges törlése, azok felülírása). A kezelt adat *törlése* az adat megsemmisítését jelenti.²⁷ Az adat *hozzáférhetetlenné tétele* pedig az adatnak a megismerésére, kezelésére, felhasználására jogosult személy részére történő hozzáférhetetlenné válásával valósul meg, akkor is, ha az akár csak átmenetileg is rejtve marad.²⁸ Az *egyéb művelet végzése* alatt pedig minden olyan tevékenységet érteni kell a felsoroltakon kívül, amellyel az elkövető a rendszer működését befolyásolja. A tényállás e része tehát a célzatos cselekményeket foglalja magában, amelyek jogtalan ha-

szonszerzés végett történnek, tehát *célzatos* és egyben *szándékos* bűncselekményről van szó. A bűncselekmény *materiális*, azaz a befejezett bűncselekményhez a kár bekövetkezése szükséges²⁹, ugyanakkor lehetőség van a kísérlet megállapítására, ha az elkövető megkezdte az információs rendszerbe történő jogellenes beavatkozást.³⁰ Az elkövetési magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés megléte és bizonyítása is szükséges feltétel. A jogtalan haszonszerzési célzat egyenes szándékot feltételez, a kárnak a bekövetkezése és annak mértéke szempontjából elegendő az eshetőleges szándék.³¹

A bűncselekmény *tettese* bárki lehet, aki tényállás-szerű elkövetési magatartást tanúsít, tehát az alanyisághoz nem szükséges, hogy a tettes megfelelő kvalifikációval, azaz jogosultsággal rendelkező személy legyen.³² Tipikus csalási cselekmények, amelyek az adatbevitellel, az információs rendszerben kezelt megváltoztatásával valósulnak meg: ha az elkövető a maga vagy más személy számára bankszámlát vagy hitel-számlát nyit; saját vagy másik személy fiktív vagy valódi számlájára jogtalan kifizetést hajt végre; fiktív átutalásokat végez saját vagy harmadik személy számlájára; az elkövető saját vagy másik személy tartozását csökkenti; illetve jogszerű kifizetést megsokszoroz (pl. munkabért, nyugdíjat stb.).³³

Az *elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel való visszaéléssel megvalósuló alakzata* a 375. § (5) bekezdésében került szabályozásra, és amely szerint a bűncselekmény megvalósul, ha a hamis, hamisított vagy jogosulatlanul megszerzett elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz felhasználása vagy az ilyen eszközzel történő fizetés elfogadása esetén, ha ez kárt okoz. Az elkövetési magatartásokon belül a felhasználáson az eszköz rendeltetése szerinti használatát kell érteni (pl. bankkártyával fizetés, készpénzfelvétel stb.). Az elfogadása pedig tulajdonképpen sui generis fizikai bűnsegédlet, akár valószínűs térben (pl. csekk, váltó beváltásra készpénzre vagy SZÉP kártyával fizetés), akár számítógépes környezetben (pl. internetes vásárlás).³⁴ A tettes az első fordulatban bárki lehet, a második fordulatban a fizetés elfogadásra jogosult személy. A bűnösség csak szándékos lehet, a szándéknak a kár okozását is át kell fognia, illetve a fizetés elfogadója tudatának ki kell terjednie az eszköz hamis, hamisított voltára, illetve arra, hogy az eszközt jogosulatlanul használja fel.³⁵

²⁰ Sinku Pál: A vagyon elleni bűncselekmények. In: Busch Béla (szerk.): Büntetőjog II., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2012. 623. o.

²¹ Akác József: A vagyon elleni bűncselekmények. In: Kónya István (szerk.): Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára 3. kiadás II. kötet, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2013. 1412. o.

²² Btk. 459. § (1) bek. 15. pont

²³ Sinku: i. m. 623. o.; Btk. 459. § (1) bek. 19. és 20. pont

²⁴ Nagy Zoltán: A vagyon elleni bűncselekmények. In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (szerk.): Magyar büntetőjog – Különös rész, Osiris Kiadó. Budapest, 2014. 461. o.

²⁵ Szomora Zsolt: A vagyon elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, Complex Kiadó. Budapest, 2013. 788. o.

²⁶ Pallagi: i. m. 202. o.

²⁷ Nagy: i. m. 461. o.

²⁸ Szomora: i. m. 788. o.

²⁹ Btk. 459. § (1) bek. 16. pont; Nagy: i. m. 461., 463. o.

³⁰ Csák Zsolt: A vagyon elleni bűncselekmények. In: Polt Péter (főszerk.): Új Btk. Kommentár 7. kötet, Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó. Budapest, 2013. 118. o.

³¹ Szomora: i. m. 788. o.

³² Csák: i. m. 116. o.

³³ Gyarakai Réka: A számítógépes környezetben elkövetett gazdasági bűncselekmények. A PIN kód megadása sikeres vagy biztonságos az internet?! = Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 13. [köt.], 2012. p. 317–318.; Nagy: i. m. 462. o.

³⁴ Nagy: i. m. 461. o.

³⁵ Pallagi: i. m. 206. o.

A *minősítési rendszert* a kár nagysága, valamint a bünszövetségben, illetve az üzletszerűen elkövetés határozza meg. Az alapeset átfogja mind a kisebb, mind a nagyobb kár bekövetkezését, a súlyosabban minősülő esetek a jelentős kártól kezdődnek. Külön érdekesség, hogy nincs szabálysértési alakzata, így egyből bűncselekménynek minősül, ha megfelel a tényállási feltételeknek. A *rendbeliségét* a sértettek száma határozza meg (tipikusan a bankszámla-tulajdonosok száma).³⁶

Az információs rendszerek nincsenek tekintettel az országhatárookra, a hálózatok révén összekapcsolt információs rendszerek adatállományához távolról is hozzá lehet férni. Az információs technológia roha-

mosan fejlődik és ennek következtében új bűnelkövetési formák jelennek meg, így az információs rendszerek felhasználásával elkövetett bűncselekmények száma is fokozatosan növekszik évről évre, és emiatt különösen fontos a büntetőjogszabályoknak a nemzetközi összehangolása, a szükséges minimumszabályoknak a megalkotása. Uniós szinten a minimumszabályokat az új 2013/40/EU irányelv határozza meg és ennek a magyar szabályozás megfelel, de az információs rendszerek elleni bűncselekményekre tekintettel, még a hazai jogalkotás számára feladatot jelöl ki (pl. de lege ferenda szükséges a minősített esetek bővítése a szervezett bűnözés tekintetében, illetve a személyiséglopás szankcionálása).³⁷

V. Bűnügyi Statisztika és konklúzió

A következő táblázat³⁸ éves szinten mutatja a regisztrált bűncselekmények számát a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel kapcsolatban Magyarországon.

1. táblázat: információs bűncselekmény

	2009	2010	2011	2012	2013*
A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása	630	282	485	246	65
A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés	5689	10 172	13 057	17 595	5804
A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése	9	11	3	3	3

* A 2013. évi statisztikával kapcsolatban megjegyzendő, hogy annak következtében, hogy az új Btk. július elsején lépett hatályba, az 1978. IV. törvény (korábbi Btk.) és a 2012. évi C. törvény (új Btk.) alapján indult eljárások számai összegezve vannak a táblázatban megjelenítve.

A táblázat természetesen nem tartalmazza azokat az adatokat melyek a hatóságok tudomására nem jutottak, így a rejtett bűnözésre csak becsléseink lehetnek.

A három bűncselekmény közül a visszaélések száma a legmagasabb. A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése bűncselekményének önálló szabályozása – bár ez Európai Unió kötelezettségünk – nem biztos, hogy indokolt, ha statisztikára nézünk az elmúlt három évben mindössze csak három bűnelkövetést regisztráltak, ami nagyon elenyészőnek mondható. 2009-es évtől egészen 2012-ig jelentősen növekedett a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel kapcsolatos bűncselekmények száma. 2013-ban egy drasztikus visszaesés mutatkozik meg, amelynek több összetevője is lehet, így a megfelelő új szabályozás, bűnüldöző szervek hatékony munkája, újabb chip-es biztonsági megoldások bankkártyáknál stb. Feltételezésem szerint a visszaesés oka az is lehet, hogy a

törvényi tényállás jellege megváltozott materiálisról immateriálisra, és ha már kárt okoznak a bűnelkövetők, nem visszaélést, hanem információs rendszer útján elkövetett csalást kell megállapítani. Feltételezésemet alátámasztja a bűnügyi statisztika, 2013-ban és 2014-ben is jelentősen nőtt információs rendszer útján elkövetett csalások száma.³⁹

Összegezve elmondható, hogy a készpénzkímélő fizetési megoldások elterjedésével a bűnelkövetők is egyre inkább erre irányítják figyelmüket. A megfelelő normatív szabályozás mellett, fontos, hogy a készpénz-helyettesítő fizetési eszközöket használók minden pénzügyi tranzakciónál figyelmesek legyenek. Ebben segíthet a média, illetve a hatóságok megfelelő tájékoztatásai arról, hogy miként lehet elkerülni, hogy a bűncselekmények áldozatává váljunk. A pénzügyi intézetek (bankok, takarékszövetkezetek stb.) részéről pedig elvárható, hogy ne csak a kényelmünket (lásd paypass kártya) hanem a biztonságunkat is szolgálják. ■

³⁶ Szomora: i. m. 789. o.

³⁷ http://www.rendeszetelmelet.hu/Graphics/pdf/Nagy_Zoltan_Andras_A_2013_40_es_Unios_direktiva.pdf – Letöltés ideje: 2015.05.28.

³⁸ Forrás: Az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika (Enyübs).

³⁹ 2012-ben 689; 2013-ban 1021; 2014-ben 1617 bűncselekményt regisztráltak. Forrás: Az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika (Enyübs).

Felhasznált irodalom

- AKÁCS JÓZSEF, A vagyon elleni bűncselekmények. In: Kónya István (szerk.): Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára 3. kiadás II. kötet; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2013.
- BUJÁKI LÁSZLÓ, Kézpénz-helyettesítő fizetési eszközök védelme. In: Kondorosi Ferenc – Ligeti Katalin (szerk.): Az Európai Büntetőjogi Kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2008.
- CSÁK ZSOLT, A vagyon elleni bűncselekmények. In: Polt Péter (főszerk.): Új Btk. Kommentár 7. kötet, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyvkiadó. Budapest, 2013.
- GÁL ISTVÁN LÁSZLÓ, Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2007.
- GULA JÓZSEF, Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Horváth Tibor – Lévy Miklós (szerk.): Magyar Büntetőjog Különös Rész. Wolters Kluwer Kft. Budapest, 2013.
- GYARAKI RÉKA, A számítógépes környezetben elkövetett gazdasági bűncselekmények. A PIN kód megadása sikeres vagy biztonságos az internet?! = Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 13. [köt.], 2012.
- KÓHALMI LÁSZLÓ, A gazdasági és a szervezett bűnözés. In: Csemáné Váradi Erika (szerk.): Bevezetés a bűnügyi tudományokba. Átdolgozott, bővített kiadás. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Kiadványsorozata, Assisitentia Iuris 5. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2007.
- NAGY ZOLTÁN, Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (szerk.): Magyar Büntetőjog Különös rész. Osiris Kiadó. Budapest, 2014.
- NAGY ZOLTÁN, A vagyon elleni bűncselekmények. In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (szerk.): Magyar büntetőjog – Különös rész, Osiris Kiadó. Budapest, 2014.
- MOLNÁR GÁBOR, Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Kónya István (szerk.) Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára. 3. kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2013.
- PALLAGI ANIKÓ, A vagyon elleni bűncselekmények. In: Blaskó – Hautzinger – Madai – Pallagi – Polt – Schubauer: Büntetőjog – Különös Rész II.; Rejtjel Kiadó. Budapest-Debrecen, 2013.
- POLT PÉTER, Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények. In: Blaskó – Hautzinger – Madai – Pallagi – Polt – Schubauer: Büntetőjog, Különös rész II. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2013.
- SINKU PÁL, A vagyon elleni bűncselekmények. In: Busch Béla (szerk.): Büntetőjog II., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2012.
- SZOMORA ZSOLT, A vagyon elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, Complex Kiadó. Budapest, 2013.
- TÓTH MIHÁLY, Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó. Budapest, 2002.